

41. Ustawa Rzeczypospolitej w przedmiocie pracy młodocianych i kobiet z dnia 2 lipca 1924 r. // Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. – 1924. – № 65. – Poz. 636.
42. Ustawa Rzeczypospolitej w przedmiocie zmiany niektórych postanowień o pracowniczych związkach zawodowych, względnie o stowarzyszeniach i związkach, a mianowicie postanowień, dotyczących zrzeszania się pracowników państwowych z dnia 3 grudnia 1924 r. // Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. – 1924. – № 114. – Poz. 1012.
43. Zabieglński K. Polskie prawo pracy w okresie międzywojennym (wybrane zagadnienia) / Krzysztof Zabieglński, Zbigniew Łabaziewicz // Colloquium wydziału nauk humanistycznych i społecznych / Akademia Marynarki Wojennej. – 2009. – R. I. – S. 239–250.

Щеблюк Станіслав. Нормативно-правові основи діяльності профсоюзів в Волинському воєводстві в міжвоєнний період. В статті проаналізована законодавча база для діяльності професійних союзів. Підкреслюється, що в міжвоєнній Польщі прийнято ряд законодавчих актів, що стосуються діяльності громадських об'єднань. До числа головних правових нормативних актів, що регулюють діяльність профсоюзних союзів в Польщі, віднесені «Декрет про товариства», декрет «Про тимчасові правила об'єднаннях найманих працівників», які легалізували діяльність профсоюзів в Польщі і створили для них широке поле діяльності. Профсоюзи мали статус юридичної особи. Вказувалося, що діяльність профсоюзів могла бути призупинена або заборонена тільки по рішенням суду. Виявлено, що в міжвоєнний період профсоюзи зіграли суттєву роль в захисті найманих працівників. Цьому сприяли інспекційний апарат і апарат вимірювання справедливості в галузі трудового права.

Ключові слова: декрет, законодавство, наймані працівники, нормативно-правові акти, правова система, професійні союзи, розпорядження, соціальне страхування.

Shchebliuk Stanislav. Normative and Legal Fundamentals of Trade Unions' Activity in Volyn Province in the Interwar Period. The article makes an attempt to analyze the legislative base of activity of trade unions. It has been underlined that in the Interwar period in Poland a line of legislative acts were adopted; they determined activity of public unions. To the number of main legal and normative acts that regulated the activity of trade unions in Poland belonged «Decree about communities» and decree «About temporary rules of hired workers unions»; the last one legalized the work of trade unions in Poland and created a big field for their activity. Trade unions had the status of a judicial person. The author also states that the activity of trade unions could be stopped or forbidden just only by the court judgement. It has been emphasized in the article that trade unions played a significant role in the protection of rights of hired workers in the Interwar period. Inspection apparatus and apparatus of measuring the level of justice in the sphere of trade law have greatly contributed to that.

Key words: a decree, legislation, hired workers, normative and legal acts, a legal system, trade unions, a direction, social security.

Статтю подано до редколегії
04.01.2015 р.

УДК 94(477.8):262.4«46»

Наталія Концур-Карабінович

Реакція західного світу на злуку західноукраїнської уніатської церкви з російською православною в 1946 р.

У науковій статті показано штучність розриву Берестейської унії й процесу «возз'єднання» з РПЦ, репресивні механізми впливу держави на ієрархів, священників і віруючих УГКЦ, жертвну готовність греко-католицького духовенства відстоювати свою віру всупереч офіційній політиці радянської влади очима світового суспільства. Простежено відголос цих подій у західному світі.

Ключові слова: антиунійна політика, греко-католики, Львівський собор, Українська греко-католицька церква, возз'єднання, світова реакція.

Постановка наукової проблеми та її значення. Стрімке відродження в 90-х роках ХХ ст. Української греко-католицької церкви (УГКЦ) обумовило зміну не тільки суспільних, але й духовних

домінант і, відповідно, підвищення інтересу до складної історії церкви в радянські часи. У цьому контексті наукової актуальності набула потреба зняття всіх фальсифікованих радянською ідеологічною системою звинувачень на адресу УГКЦ, яка працювала на збереження національної ментальності, духовних і культурних традицій мільйонів українців.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Ліквідація УГКЦ на західноукраїнських землях у повоєнний після Другої світової війни період стала темою багатьох наукових досліджень, у яких із різних позицій висвітлено причини, перебіг, масштаби, результати та багато інших питань, пов'язаних із цією акцією. Подія набула значного резонансу в Україні й за її межами, а її наслідки, незважаючи на хронологічну віддаленість, донині позначаються на житті українського суспільства.

Потреба в поверненні до цієї теми продиктована також недостатнім ступенем і якістю висвітлення багатьох питань, що внаслідок різних ідеологічних підходів, величезної полярності поглядів, довільного трактування, а то й відвертої фальсифікації фактів у доробку певної частини дослідників звужують можливість здійснення детального наукового аналізу. Залишки старої радянської парадигми мають прояви й у сучасних оцінках окремими політичними силами та церковними організаціями місця УГКЦ у суспільному житті України. Тож дослідження методів і засобів антиунійної політики радянської влади в 40-х роках ХХ ст., ролі й значення в цьому процесі Львівського церковного собору 1946 р. залишається актуальним завданням і з наукової точки зору, і як суспільно значима необхідність.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. На рівні НКДБ УРСР у грудні 1945 р. прийнято рішення про підготовку загального церковного собору УГКЦ (Загальногалицького собору) як «єдиної канонічної форми організаційного закріплення ліквідації греко-католицької церкви й возз'єднання її з православною церквою». Львівський собор 1946 р., який відбувся 8 березня в Соборі святого Юра, не став моментом рішучого повороту уніатського духовенства та вірних до православ'я, на що розраховували радянський уряд й ієрархи РПЦ, він був лише одним з етапів процесу ліквідації Греко-католицької церкви, складовою частиною антиунійної політики радянського режиму в загальному процесі радянзації західноукраїнських земель у післявоєнний період. Єдиним досягненням ініціаторів проведення собору, якщо можна так вважати, була імітація легітимності й спроба представити світовому суспільству насильницьку акцію як «вільне волевиявлення українського народу». Тож видається слушним твердження о. Ігоря Мончака, що «ставити наголос не псевдособорі 1946 року як на моменті «ліквідації» Галицької митрополії було б в інтересах уряду СРСР. Цим уряд усував себе від обвинувачення як головного автора «ліквідації» Церкви, а вину спихав як на саме галицьке духовенство та, щонайменше, на Московську церкву. Така фальшива інтерпретація подій прийнялася навіть на Заході» [1, с. 124].

Але ці намагання виявилися марними, про що свідчили реакція й відгуки в пресі органів держави та численної української діаспори. Для світового суспільства очевидно, що широкомасштабна акція ліквідації Української греко-католицької церкви, в епіцентрі якої опинився Львівський собор 1946 р. з його рішеннями, здійснена комуністичним режимом спільно з Руською православною церквою в її інтересах. Вона спрямована проти Ватикану й католицизму та мала ціль послабити їх позиції в християнському світі.

Радянська сторона відслідковувала реакцію західного світу, старанно фіксуючи відгуки світової преси, формуючи на їх основі відповідні інформаційні огляди. Подібна інформація лягала на стіл не тільки вищого партійного й державного керівництва, але й керівників республіканського та обласного рівнів, які робили відповідний аналіз для світової преси. В одному з таких оглядів наводилися витримки з різних провідних газет Європи та США, що стосувалися долі української церкви. Зокрема, американська газета «Нью-Йорк Таймс» 17 березня 1946 р. опублікувала матеріали про рішення Львівського собору й заяву кардинала Тіссерана з приводу репресій проти церкви та віруючих у Західній Україні, у якій заявлялося: «Розторгнення Берестейської унії підкреслює напружену і рішучу боротьбу, яка точиться між Москвою, що діє через православну церкву, яку вона намагається використати як політичну зброю, і Ватиканом... Оскільки в Росії фактично не дозволена ніяка інша християнська церква, крім Московської православної церкви, гасло полягає в тому, що західноукраїнська католицька церква повинна зникнути... Собор, який зібрався у Львові та прийняв рішення анулювати унію західноукраїнської церкви з римською церквою, ухвалено 1596 р., очолювався кількома священиками-відступниками, один з яких опублікував брошуру, скеровану проти верховної влади Римського папи» [2, арк. 46–47].

В іншому номері ця газета повідомляла: «Львівського митрополита і майже всіх єпископів заслано в далеку Московщину. Церковний маєток розграбили, а священицтво запроторили в тюрми і робочі роти...

Москва показала своє правдиве обличчя: указом одобрила «бажання народних мас» і підчинила збунтованих українських католиків червоному патріархові в Москві» [2, арк. 48].

Римська газета «Пополо» від 19 березня заявляла, що повідомлення московського радіо щодо приєднання західноукраїнської церкви до православної «є трюком самої підлої властивості... Всі єпископи і духовенство Західної України були заслані, запроторені в тюрми і замінені тепер купкою відступників на чолі з тим же самим Г. Костельником, якому за його старання була обцяна посада митрополита Львівського. Ці зрадники віри і своєї пастви ненависні віруючим. Всі керівники релігійних парафій, які не бажали зраджувати свій народ і віру, під ворожим тиском усунені і на їх місце знайдені нещасні, готові на все, які написали під диктовку звичайну відозву до визволителів. Стиль не новий, – підсумовувалося в газеті і прогнозувалося, що тиск на незговірливих священників УГКЦ тільки посилиться» [2, арк. 50].

Авторитетний у католицькому світі єзуїтський журнал «Чивильта Каттолика» характеризував позицію Радянського Союзу стосовно західноукраїнської уніатської церкви як «політику підступу і насильства». Автори огляду зазначали, що «журнал указує на факти «переслідування», які нібито були здійснені проти єпископів і священників уніатської церкви, щоб примусити їх приєднатися до російської православної церкви... Католицьке духовенство було замінено священниками-відступниками, які проголосили своє приєднання до російської православної церкви і відмову підпорядковуватися авторитету папи» [2, арк.52].

Єрархи УГКЦ української діаспори теж засуджували радянський режим і керівництво Російської православної церкви за насильницьке протизаконне й неканонічне приєднання уніатської церкви до православної, де вказувалося, «що так звана злука західноукраїнської уніатської церкви з російською православною є неможливою подією, тому що всі законні єпископи української уніатської церкви вже давно арештовані й депортовані совітськими чинниками. Це не є злука, а примусове прилучення, заряджене радянською владою». Від імені українців греко-католиків Канади вони заявили: «Як громадяни Канади ми вимагаємо, щоб свобода, проголошена Атлантичною Хартією, розповсюджувалася на тих нещасних людей, які нині переслідуються Совітами, вимагаємо визволення і права повернутися до своїх парафій та припинення переслідування українських католиків» [3, с. 390].

Греко-католицькі єпископи в США К. Богачевський і А. Сенишин оприлюднили також заяву із рішучим протестом проти насильної ліквідації уніатської церкви в Україні. «Совіти покористовуються православною церквою й уживають терористичних способів, щоб примусити уніатських священників і вірних підкоритися Москві, – наголошували вони. Єрархи підкреслили неканонічність рішень Львівської собору: 216 священників, залучених владою для його проведення, не могли представляти інтереси тринадцяти тисяч кліру та чотирьох мільйонів вірних. Було би кривою для українського народу і його Церкви прийняти як правдивий факт проголошення, що синод скликаний у Львові 8 березня ц. р., зірвав Берестейську унію, що в'язала Українську Католицьку Церкву з Римом 350 літ, та загнав її знову в обійми московської православної церкви» [3, с.391].

На підтримку гнаного УГКЦ виступили представники Української автокефальної православної церкви, яка продовжувала свою діяльність поза межами зони радянської окупації українських та східноєвропейських територій. Зокрема, учасники Другого Собору єпископів УАПЦ під головуванням митрополита Полікарпа (Сікорського), що проходив 14–18 березня 1946 р. у німецькому містечку Есслінгу-на-Неккері, ухвалили звернення до всіх християнських церков, а також окреме звернення до Католицької церкви, у якому висловлювалося співчуття з приводу насильницького приєднання греко-католиків до РПЦ [4, с. 269]. Від імені священнослужителів і віруючих Української автокефальної церкви в Північній Америці висловив протест її глава єпископ І. Теодорович [4, с. 270], а від Української католицької церкви в Канаді – екзарх Ладика та єпископ Саварій [4, с.275].

Українська діаспора за океаном, яка пильно стежила за подіями на батьківщині, була стурбована долею близьких і рідних людей, бурхливо реагуючи на ліквідацію батьківської церкви. Другий конгрес українців Канади в червні 1946 р. ухвалив із цього приводу спеціальну резолюцію. У ній наголошувалося, що він «протестує перед цілим культурним і свободолюбивим світом проти насильственного втручання совітського уряду в справі віри українського народу та використання російської православної церкви для скріплення своєї диктатури над українськими народом». З'їзд українців у канадській Оттаві у вересні 1946 р. теж відгукнувся резолюцією на події в Галичині, у якій відзначалося: «Войовничий безбожний матеріалізм і дикий московський імперіалізм сьогодні руйнують основи християнського

життя, християнської цивілізації, демократичного ладу та нищать культурні надбання нашого народу на його рідних землях» [5, с. 189].

Особливо болісно й обурливо сприймали розгром УГКЦ представники закордонного представництва УГВР та закордонних частин ОУН, а також досить численна західноукраїнська еміграція. У зв'язку з трагічними подіями на батьківщині УГВР оприлюднила в травні 1946 р. звернення до всіх українців на чужині. У ньому зазначалося: «Переводячи послідовно жорстоку боротьбу з національними надбаннями, побороючи прояви національної волі на західноукраїнських землях, большевики з перших днів окупації розпочали боротьбу з Українською Греко-Католицькою Церквою, цею твердинею національної культури українського народу на західноукраїнських землях. Всіх єпископів арештовано, три з них померли у в'язницях, виарештовано понад 300 священників... Большевики створили ініціативну групу трьох священників, які відозвою 28 травня закликали все духовенство західноукраїнських земель пірвати з уніатською традицією і підкоритися московському патріархові... Релігійний терор на Західноукраїнських землях, насильства над сумлінням скріпили фронт революційно-визвольної боротьби українського народу під проводом УГВР за незалежність Української Держави, яка єдина забезпечить свободу думки світогляду і віри українцям... Закликаємо протестувати проти насильства над релігією і сумлінням нашим. Розповісти демократичному світові правду про гніт і сваволю на наших землях» [6, с. 288].

В іншій заяві, оприлюдненій на Заході, керівництво УГВР інформувало світове суспільство, що в Україні «по-варварському знущуються большевики з релігійних почувань українського населення... Вся акція мала на меті: а) знищити греко-католицьку церкву як релігійну національну інституцію, яка дуже поважною мірою охороняє український народ від русифікаторських впливів Москви; б) терором зламати деяку частку духівництва, змусити його до співпраці з НКВД і в цей спосіб підірвати авторитет церкви серед нашого народу взагалі» [6, с. 289].

Що ж до реакції оунівського підпілля на галицьких землях, то, за словами Б. Боцюрківа: «Дивує, що “возз'єднавча” кампанія не зіткнулася з будь-якою серйозною протидією з боку потужного українського руху опору» [7, с. 179]. Тільки влітку 1946 року ОУН у формі ультиматуму вимагала від священників, які перейшли у православ'я, зрестися свого відступництва з погрозою щодо можливих насильницьких дій. Деякі священники підкорилися цій вимозі, але більшість через прагматичний підхід щодо необхідності збереження парафіяльного духовенства під формальним виглядом возз'єднання та через острах репресій із боку НКДБ відмовилися відступати від нав'язаного примусово православ'я, а дехто звернувся навіть за захистом до органів НКВС [7, с. 179–180].

Якщо говорити про позитивні відгуки щодо рішень Львівського собору, то свої привітання Московському патріарху Алексію надіслали тільки представники православних церков – екзарх Болгарії Стефан, архієпископ Нью-Йорка Карпато-Русі та Віленський архієпископ Корнилій [8, с. 60].

Один із представників Української православної церкви в США І. Гундяк через особисте послання до Г. Костельника звернувся з пропозицією поширити «возз'єднавчу» на Америку, закликавши тамтешніх греко-католиків приєднатися до православ'я [9, с. 117–121]. Але цей випадок чи не єдиний у своєму роді схвальний відгук заокеанських українців на насильницьку ліквідацію УГКЦ.

Виклад розвитку подій на соборі, відображений у публікаціях радянських часів [10;11], із погляду комуністичної влади мав демонструвати логіку історичної об'єктивності, здійсненої режимом антиуніатської акції. Однак для духовенства й віруючих УГКЦ це був акт відвертого насильства, який сприймався однозначно негативно. Про це свідчать матеріали спогадів та інтерв'ю репресованих священників, простих віруючих, що містяться в архіві львівського Інституту історії церкви Українського католицького університету [12].

Що ж до наукових оцінок самого Львівського собору та прийнятих на ньому рішень, то і в церковних колах, що зберегли вірність унії, і в наукових дослідженнях сам він та прийняті постанови вважають нелегітимними й неканонічними. Цих підходів дотримується також більшість сучасників церковних та світських дослідників історії УГКЦ. Суть їхньої позиції зводиться до такого. Тогочасний собор у проведеному вигляді юридично не спроможний був вирішувати питання про возз'єднання церков. Зібрання, іменоване як собор Української греко-католицької церкви, відбулося без участі жодного з її єпископів, які перебували в тюрмах і на засланні. Це автоматично робило його неканонічним, а прийняті в такому випадку рішення – незаконними, оскільки грубо порушували встановлені Вселенськими соборами церковні закони. Тож жодне з рішень Львівського собору за церковними канонами не можна вважати легітимними.

На думку Ю. Герича, відповідно до церковних законів, Російська православна церква як помісна не мала права втручатись у внутрішні справи іншої помісної церкви, тим більше Греко-католицької, підпорядкованої Ватикану. Отже, на його переконання, радянська влада, яка, згідно з таємно укладеним планом і за допомогою репресивних органів та РПЦ ліквідувала Греко-католицьку церкву на теренах України, офіційно скріпила цю акцію Львівським псевдособором 1946 р., брутально порушила елементарне право людини на віросповідання, визнане у всьому світі, навіть в інших тоталітарних державах [13].

Зрештою, у 1990 р., у розпал процесів легалізації УГКЦ, 23 січня у Львові відбувся церковний собор УГКЦ, на якому його учасники одностайно підтримали постанову, де вказувалося: «Відкинути і визнати неіснуючим т. зв. Львівський собор 1946 року, згідно якого Українська Греко-Католицька Церква нібито самоліквідувалась і переходила в лоно Російської Православної Церкви як її частина». Основними підставами такого рішення для учасників собору 1990 р. визнано такі положення: «Всі рішення і постанови т. зв. собору були і є недійсними і не зобов'язуючими для Української Греко-Католицької Церкви як такі, що творилися силою репресій Уряду СРСР при безпосередній активній участі вищого духовенства Російської Православної Церкви у відсутності ієрархії Української Греко-Католицької Церкви. Той т. зв. собор був неканонічним і юридично не правосильним і, як суто політичний, ніколи не був визнаний Римськими Архієреями і Вселенською Католицькою Церквою, віткою якої була і є Українська Греко-Католицька Церква» [14].

Висновки й перспективи подальших досліджень. Отже, Львівський церковний собор 1946 р. став кульмінаційним моментом антиунійної політики радянської влади, спрямованої на ліквідацію греко-католицизму на західноукраїнських землях. У процесі дослідження з'ясовано, що рішення про скликання собору приймалося не церковними діячами, навіть тими, що входили до складу Ініціативної групи, а, передусім, органами держбезпеки. На переконання спецслужб, собор як акція церковно-канонічного оформлення процесу переведення греко-католиків під юрисдикцію РПЦ мав формально завершити процес ліквідації унії в Галичині. Реакція світового суспільства на розвиток таких подій не забарилася та була одностайною.

Джерела та література

1. Мончак І. Хто ліквідував греко-католицьку церкву / І. Мончак // Берестейська Унія (1596–1996) : ст. й матеріали. – Львів : Логос, 1996. – С. 123–124.
2. Державний архів Львівської області, фонд П-3 (Львовский обком Компартии Украины 1939–1946г.), оп. 1, спр. 439, арк. 43–56.
3. Гайковський М. І. Хресною дорогою: функціонування і спроби ліквідації Української Греко-Католицької Церкви в умовах СРСР у 1939–1941 та 1944–1946 роках : зб. док. і матеріалів / упоряд. : М. І. Гайковський. – Львів : Місіонер, 2006. – 650 с.
4. Возз'єднання : зб. архівних док. і матеріалів (травень 1944 – січень 1946) [упоряд., передм. та покажч. О. Д. Довганича та ін. ; ред. кол. : В. І. Балага та ін.]. – Ужгород, 2000. – 344 с.
5. Швець І. Збірник. Статті, доповіді, промови / І. Швець. – Сідней : [б. в.], 1996. – 250 с.
6. Релігія в житті українського народу : зб. матеріалів. – Мюнхен ; Рим ; Париж, 1966. – 218 с.
7. Боцюрків Б. Українська Греко-Католицька Церква і Радянська держава (1939–1950) / Б. Боцюрків. – Львів : Вид-во УКУ, 2005. – 268 с.
8. Большевицький церковний собор у Львові 1946 року. – Нью-Йорк : [б. в.], 1952. – 64 с.
9. Сергійчук В. І. Нескорена Церква. Подвижництво греко-католиків України в боротьбі за віру і державу / В. І. Сергійчук. – К. : Дніпро, 2001. – 492 с.
10. Діяння Собору УГКЦ 8–10 березня 1946 р. – Львів : Вид. Президії Собору, 1946. – 176 с.
11. Львівський церковний собор : док. і матеріали. 1946–1981. – К. : [б. в.], 1984. – 216 с.
12. Український католицький університет (Львів): архів Інституту історії Церкви, спр. № П-1-1 – 109–769 (Інтерв'ю репресованих священників УГКЦ 40–80-х рр. XX ст.).
13. Герич Ю. Як відбувався «возсоєдинительний собор» у Львові 8 березня 1946 р. / Ю. Герич // Календар «Світла». – Торонто ; Нью-Йорк, 1995. – С. 88–91.
14. Собор Греко-Католицької Церкви постановляє // Вісті з Риму. – 1990. – Лютий.

Концур-Карабинович Наталя. Реакция западного мира на воссоединение западноукраинской униатской церкви с русской православной в 1946 г. В научной статье показана искусственность разрыва Брестской унии и процесса «воссоединения» с РПЦ, репрессивный механизм влияния государства на руководство, священников и верующих УГКЦ, жертвенность греко-католического духовенства в отстаивании своей веры

вопреки официальной политике советской власти глазами мировой общественности, а также отзыв этих событий в западном мире.

Ключевые слова: антиуниатская политика, греко-католики, Львовский собор, Украинская греко-католическая церковь, воссоединение, мировая реакция.

Kontsur-Karabinovych Natalija. Reaction of the Western World on Connection of Zakhidnoukrainskoy Uniatskoy Church with Russian Orthodox in 1946 Year. The process of abolishment of the church had different forms but its efficiency generally depended on the level of repressive violent acts of soviet special organs. For the generalization of punitive actions the authority used open forged and ideological accusation of the church of the cooperation with the Nazi, provocations and blackmail towards the Greek-Catholic priests and monks. Arrests of the higher authority of UGCC in spring 1945 demonstrated cynicism of the soviet regime concerning civil rights of the Greek-Catholic clergy and readiness to achieve the necessary result at any cost. The declared abolishment of the Brest Union and «directing» of Greek-Catholic people to orthodox belief with the help of manipulation of the initiative group was fully controlled and worked out by the organs of the National Committee of State Security and accompanied by constant administrative and repressive pressure on the clergy and the faithful. Transference to Orthodox religion Greek-Catholic communities was done with administrative – forced methods. Such brutal acts influenced the strained political and religious situation in western regions of the USSR, strengthening of military resistance from the side of the Ukrainian Nationalists Organization and the Ukrainian Rising Rebellion Army.

The Lviv Union in 1946 became one of culmination episodes of the process of the abolishment of UGCC but it couldn't provide definite turn of the Greek-Catholic clergy and the faithful to Orthodox religion. The attempts to give church-canon legacy failed. In the work you can see rupture of the union and the process of «reunion» with Russian Orthodox Church, repressive mechanisms of the state influence on hierarchy, priests and the faithful of UGCC, sacrificial readiness of the Greek-Catholic clergy of Galychyna and Transcarpathia to stand for their belief in spite of official policy of the Soviet regime.

Key words: antiunion policy, the greek-catholic faithful, the Lviv Union, Ukrainian greek-catholic church, vozzednannya, world reaction.

Статтю подано до редколегії
06.01.2015 р.

УДК 94(477.8)«1945/1972»:2–283

Сергій Мочкін

Законодавча база антирелігійних кампаній другої половини 1940-х – початку 1960-х рр. у Радянському Союзі: формування, зміст, результати

У статті охарактеризовано процес складання та зміст нормативно-правових документів, на підставі яких упродовж другої половини 1940-х – початку 1960 рр. у Радянському Союзі, у тому числі й в Українській РСР, здійснювались антирелігійні кампанії. Звернено увагу на результати їх упровадження в життя, підкреслено, що радянське законодавство про релігійні культури відверто підпорядковувалося виконанню завдань антирелігійної політики тодішньої компартійно-державної влади.

Ключові слова: антирелігійна кампанія, нормативно-правовий акт, культова споруда, законодавство про релігійні культури, Рада у справах Руської (Російської) православної церкви, Рада у справах релігійних культур.

Постановка наукової проблеми та її значення. Утіленням вікових традицій і духовних цінностей українського народу виступає національна історико-культурна, у тому числі й сакральна спадщина. Упродовж часу власного існування вона пережила чимало складних, нерідко трагічних сторінок. Особливе місце серед них займає друга половина 1940-х – початок 1960-х рр. У цей період на теренах Радянського Союзу, Української РСР, її західних областей радянська влада провела низку масштабних антирелігійних кампаній, щоб закріпити монопольне становище комуністичного світогляду. Поглиблений аналіз засад антирелігійної компартійно-державної політики в повоєнному Радянському Союзі, у